

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа №1 им. А.Коцова с. Гизель» МО-Пригородный район

Рассмотрено:
на заседании МО
Протокол № 1
« 5 » сентябрь 2017 г
Руководитель МО Баширова Л.Т. _____

Согласовано:
Зам. директора по УВР
Ф.М. Яхьяева
« 7 » сентябрь 2017 г
« _____ » _____ 2017 г

Рабочая программа по родной литературе.

Класс :11

Учитель :А.М.Коцова

Количество часов: *всего – 70; в неделю – 2 часа*

Плановых работ по развитию речи: *8 часов*

11-ам кьласы ирон литературайы кусан программаэ цагтэгонд арцыд Федералон падзахадон ахуырадон стандарты домагтаэм гасгэ. Программэ араэст у Ирон аэвзгаг амаэ литературайы программэты бындурыл (сфидар сэ кодта Республикаэ Цаггаг Ирыстон-Аланийы Иумайаг амаэ профессионалон ахуырады министрэд, Дзæуджыхъæу, 2005).

«Ирон литературайы чиныг». 11кьлас.Учебник.ДжусойтыНафи.Мамияты Изета Дзæуджыхъæу 2014.

«Ирон литературайы чиныг». 11 кьлас.Хрестомати. ГабысатыАза.Дзæуджыхъæу 2012.

Кусæн программа Литературон бæстæзонынад

---

11 кълас, ирон литературæ

Æмбарынгæнæн фыстæг

Программа арæзт у, ирон литературæйæ фылдæр æмæ арфдæр зонындзинæдтæ райсын кæй фæнды, уыцы скъоладзаутæн. Алы темæ æмæ литературон уацмысыл дæр бæстон бакусын ахуыргæнæгæн гом кæны уæрæх сфæлдыстадон фæндагтæ йæ куысты.

Хистæр кълæсты ирон литературæйæ ахуыр кæныны сæйрагдæр нысантæ сты: зонындзинæдтæ райсын ирон литературæйæ аивадон тексты бындурыл; литературон уацмыс анализ кæныны зонындзинæдтæ арфдæр кæнын; аивадон уацмыстæ кæсыны культурæ рæзын кæнын. Уымæ стыр нысаниуæг ис аивадон литературæйы фæрцы удварны хъомылады фарстатыл кусын, абоны рæстæгæн аргъ кæнын зонын; æгъдау, кад, намыс, патриотизм æмæ граждайнаг хæстæ цы сты, уый зонын; гуманон дунембарынад æмæ национ химбарынадæй хайджын кæнын; литературон уацмысы эстетикон æнкъарæнтæ æмбарын; ирон адæмы национ культурæйы сæйраг миниуджытæ литературон тексты агурын. Ацы бæрнон куысты ахуыргæнæгæн йæ къухы ис ахсджиаг хотых – бæстæзонæн æрмæг. «Художественные произведения, синтезируя в себе нравственный опыт народа, раскрывают важнейшую из проблем – проблему нравственных ценностей общества» (И.Я. Кленецкая).

Ирон адæммæ фæлтæрæй-фæлтæрмаæ цы удварны хæзнатæ сæмбырд, уыдон аив æвдыст æрцыдысты нæ литературæйы. Ахуыргæнæг, литературон уацмысыл кусгæйæ арæхстджынай куы пайда кæна бæстæзонæн æрмæгæй, уæд скъоладзаутæ хъомыл кæндзысты нæ фыдæлты фарн æмæ намыс, ирон адæмы удыхъæд, æгъдæуттæ, истори, культурæ, аивад хуыздæр зонын, уарзын æмæ йын аргъ кæныныл: уымæ литературон уацмысы мидис бæстондæр æмæ арфдæр иртасын æмæ æмбарыныл.

Ахуырадон курсы нысан æмæ хæстæ:

1. Скъоладзауты зониндзинаедтæ фылдæр кæнын бæстæзонæн æрмæгæй;
2. Литературон уацмыс хуыздæр æмæ арфдæр бамбарын;
3. Бæстæзонæн æрмæджы æххуысæй скъоладзаутæн хуыздæр базонын, бауарзын кæнын йæ истори, аивад, культурæ, æгъдæуттæ æмæ а.д.
4. Ирон литературæмæ цымыдисдинад, уарзондинад рæзын кæнын.

**Ранымад нысантаæ æмæ хæстæ сæххæстгæнгæйæ
скъоладзаутæ райсдзысты ахæм зониндзинаедтæ:**

- **Иумæйаг культурон-литературон арæхстдинад** - литературон уацмыс арф бамбарын æмæ банкъарын.
- **Цард æмæ дунæмбарынæн зынаргъдæр цы хæзнатæ ис, уыдон зоныны арæхстдинад** – йæ алыварсы дунемæ уарзон цæстæй кæсын; царды алы фæзындмæ хи цæстæнгас дарын, хи хъуыдытæ дзурын; литературæйы нысаниуæг æмбарын адæймаджы удварны хъомылады; адæймаджы æвзæр миниуджытæм критикон цæстæнгасæй кæсын; литературон уацмысы агурын дзуæппытæ зæрдæагайæг фæрстытæн.
- **Кæсыны культурæ бæрзонддæр кæныны арæхстдинад-литературон уацмысмæ сфæлдыстадон цæстæнгас дарын;** зæрдæмæ хæстæг темæтыл уацмыстæ æвзарын æмæ сæ кæсын; литературон уацмысы цы дуг æмæ культурæйы кой цæуы, уыдонимæ диалогон ныхасы бацæуын; сæйраг архайджыты царды бацæуын æмæ сын сæ архайдæн аргъ кæнын зонын.

I. Предметы мидис.

1 Модуль. Бæстæзонанад æмæ ирон литературæ (2с).

Темæ 1. Бæстæзонанад æмæ литературæйы бастдзинад.

Темæ 2. Литературон бæстæзонанад, йæ хæс æмæ йæ нысаниуæг

2Модуль. Бæстæзонæн æрмæг æмæ фыссæджы цард æмæ сфæлдыстад (4с).

1. **Темæ3.** Фыссæг æмæ йæ дуджы æхсæнадон-политикон уавæр (Хетæгкаты Къоста).

2. **Темæ 4.** Трагедион цау æмæ йæ фæстиуджытæ фыссæджы цард æмæ сфæлдыстады (Мамсыраты Темырболат – Туркмæ лидзыны трагеди, Илас Æрнигон – 30-æм азтæ, Хъуылаты Созырыхъо – 20-æм азтæ, Гуыцмæзты Алеш – 90-æм азтæ).

3Модуль. Историон æрмæг æмæ литературон уацмыс (4 с.)

Темæ 5. Ирон адæмы историйы сæйраг цаутæ (афæлгæст).

Темæ6. Истори æмæ фольклор.

Темæ 7. Ирон фысджыты уацмысты историон бындур (Хъуылаты Созырыхъо «Æртындæсæй иумæ», Малиты Васо «Скифтæ», Джыккайты Шамил «Дауыт Сосланы Хъынцъым», Плиты Грис «Авд цухъхъайы», Гæдиаты Цомахъ «Ос-Багъатыр», Малиты Геуæрги «Темур-Алсахъ» æмæ а.д.

Темæ8. Истори æмæ литературон уацмысы бастдзинад (уацмысы мидис бамбарынæн, анализ скæнынæн).

Темæ 9. Историон цыртдзæвæнтæ æмæ номылдарæн бынæттæ.

4Модуль. Ирон цардыуаг, æгъдæуттæ æмæ литературон уацмыс (4с).

Темæ10. Ирон цардыуаг æмæ æгъдæуттæ (афæлгæст).

Темæ 11. Адамон æгъдæуттæ нарты кадджыты æмæ таурæгъты.

Темæ12. Ирон адамы цард æмæ æгъдæутты аивадон равдыст.

Этикон æмæ хъомылады проблемæтæ нæ фысджыты уацмысты (Брытъиаты Елбыздыхъо «Уæрæседзау», Епхиты Тæтæри «Хуыйæндæг», Хъаныхъуаты Инал «Ирон хъæуы», Тугъанты Батырбег «Æгъдауы амæттаг», Коцойты Арсен «Афтæ дæр вæййы», Барахъты Гино «Цæр», Беджызаты Чермен «Кодзыртæ», «Æлбегаты Батай æмæ Барсагаты чындз» æмæ а.д.).

5Модуль. Иры номдзыд адам æмæ литературон уацмыс (2с).

Темæ 13. Нæ номдзыд адам (Сослан, Чермен, Хазби, Къоста æмæ æнд.).

Темæ 14. Сгуйхт адæймаджы фæлгонц ирон фольклоры (историон таурæгътæ, хъайтарон зарджытæ).

Темæ 15. Аивадон æрхъуыды æмæ æцæгдзинад ирон фысджыты уацмысты (Баситы Михал «Инæлар Плиты Иссæ», Хъуылаты Созырыхъо «Таймуразы зарæг», Дзадтиаты Тотырбег «Къостайы сабийы бонтæ», Плиты Грис «Æртхутæгдон», Фæрнион Къоста «Хъæбатыр цæргæс», Брытъиаты Елбыздыхъо «Хазби», Плиты Грис «Чермен», «Сослан Цæразон» æмæ а.д.).

6Модуль. Ирон аивад, культуæ æмæ литературон уацмыс (4с).

Темæ 16. Ирон аивад æмæ культуæ (афæлгæст).

Темæ 17. Нарты аивад.

Темæ 18. Аивады темæ ирон литературæйы (Булкъаты Михал «Нæмыгдзæф фæндыр», Барахъты Гино «Бæстырæсугъд», Цæгæраты Максим «Асиаты кино», Гафез «Ирон цагъд», Хетæгкаты Къоста «Хъуыбады», Нигер «Бадилон симд», Брытъиаты Елбыздыхъо «Маймули рухсаг, æгас цауæд ирон театр», Дзаболаты Хазби «Ирон кафт», Къубалты Алыксандр «Æфхæрдты Хæсанæ» æмæ а.д.)

Темæ 19. Аивадон уацмыс æмæ театр. (Брытъиаты Елбыздыхъо «Хазби», Плиты Грис «Чермен»).

Темæ 20. Сюжетон-аивадон нывы нысаниуæг литературон уацмыс анализ кæнгæйæ (Санаты Барис «Къоста хъусы кадаггæнæгмæ», Дзанайты Азанбег «Чермен», Тугъанты Махарбег «Æртындæс коммунары», Дзанайты Азанбег «Ацырухс», Дзанайты Азанбег «Плиты Иссæйы бæхджын æфсад».).

Темæ 21. Музыка, кино æмæ литературон уацмысы бастдзинад (К/н «Ирыстоны хъæбул», «Чермены зарæг», «Антъоны зарæг», «Иссæйы зарæг», к/н «Чермен», к/ф «Завещание»).

Темæ 22. Историон цыртдзæвæнтæ, номылдарæн бынæттæ.

7Модуль. Нæ алыварсы æрдз æмæ литературон уацмыс (4с).

Темæ23. Нæ алыварсы æрдз (афæлгæст).

Темæ 24. Æрдз æмæ адæймаджы хсæн удхæстæгдзинад.

Мифон таурæггътæ.

Темæ 25. Æрдзы нывтæ ирон фысджыты сфæлдыстады. Этикон, хъомылады æмæ экологон проблемæтæ сæ уацмысты (Нигер «Дыууæ сыхаджы æмæ дыууæ зæвратыччы аргъау», Барахъты Гино «Зæлимхан», Бестауты Гиуæрги «Дзаугом», Хуыгаты Сергей «Зокъотæ», Джыккайты Шамил «Авдæны зарæг назы талайæн», Гæдиаты

Секъа «Зæрватыкк», Плиты Харитон «Æртахт зæрватыкк», «Уалдзыгон мæргътæ», Хъамбердиаты Мысост «Хъæды», Цæрукъаты Алыксандр «Фæфæнды мæн», Гаглойты Владимир «Цæуыл куыдта хæххæн суадон», Хъамбердиаты Мысост «Æхсæвæддæ», Малиты Георги «Дзирасгæ», Дзасохты Музафер «Бæхы цæссыгтæ», Токаты Алихан «Хъæды фынтæ», Цæгæраты Максим «Ацырухс» æмæ а.д.).

1. Зонындзинаедтæ сбæрæг кæнынаен хæслæвæрдтæ

1. Бæстæзонынад æмæ литературæйы бастдзинад.
2. Скифты равзæрды таурæгъ.
3. Амазонкæтæ æмæ скифтæ.
4. Персы паддзах Дарий æмæ скифтæ.
5. Сæрмæтты равзæрд.
6. Ирон тырыса æмæ герб.
7. Аланты паддзахад 11 æнусы.
8. Монголты æрбабырст алантæм.
9. Задалески Нана.
10. Ирыстоны баиу Уæрæсеимæ.
11. Историон цаутæ нарты кадджыты.
12. Историон цаутæ героикон зарджыты.
13. Историон цаутæ таурæгъты.

14. Историимæ баст æрмæг нæ фысджыты уацмысты.
15. Нæ алыварсы æрдз (афæлгæст).
16. Мифон таурæгътæ.
17. Цæрæгойты æмæ мæргъты цымыдисаг дуне.
18. Æрдзы темæ сывæллæтты фысджыты сфæлдыстады.
19. Ирон аивад æмæ культурæ (афæлгæст).
20. Ирон театры цыбыр истори.
21. Ирон музыка, нæ композитортæ.
22. Нæ республикæйы гимн.
23. Музыкалон инструменттæ.
24. Ирон кæфтытæ.
25. Зындгонд нывгæнджытæ.
26. Ирон адæмы цардыуаг.
27. Ирон æгъдæуттæ.
28. Ирон цардыуаг æмæ æгъдæутты аивадон равдыст.
29. Эतिकон æмæ хъомылады проблемæтæ нæ фысджыты уацмысты.
30. Иры номдзыд адæм.
31. Сгуйхт адæймаджы фæлгонц ирон фольклоры.
32. Аивадон æрхъуыды æмæ æцæгдзинад ирон фысджыты уацмысты

ТЕМАТИКОН ПЪЛАН ИРОН ЛИТЕРАТУРАЙÆ 11-ÆМ КЪЛАСÆН.

Программæмæ гæсгæ – 70 сах.

Уацмыстæ ахуыр кæнынæн – 56 сах.

Ныхасы рæзтæн – 6 сах.

Фæсурокты бакаст литературайыл беседæтæн – 4 сах.

Фæлхат кæнынæн – 4 сах.

Ахуыргæнинагтæ хъуамæ арæхсой:

- фыссæджы арæзт аивадон нывтæ цæстытыл ауайын кæнын;
- уацмыс анализ кæнын йæ идеон-аивадон æххæстдзинад æмæ авторы позици хынцгæйæ;
- уацмысы сæйраг проблематикæ бæрæг кæнын;
- сюжеты элементты, композицийы , фæлгонцты системæйы идеон-аивадон ахадындзинад бæрæг кæнын;
- уацмыс хъайтарæн характеристикæ дæттын, иу кæнæ цалдæр уацмысы хъайтарты кæрæдзийыл абарын;
- проблемон характер кæмæн ис, ахæм дзургæ æмæ фысгæ куыстытæ аразын, афтæ литературон æмæ публицистон темæтыл сочиненитæ дæр;
- литературон темæйыл доклад, кæнæ реферат бацæттæ кæнын;
- рецензи ныффыссын фæсурокты бакаст чиныгыл, кинонывыл, телеравдыстыл, спектаклыл.

Сæргонд (хай)	Сахæттæ	Уроктæ	Урочы темæ.	Лит-йы теори	Ныхасы рæзт	Фæлхат	Хибарæй каст	Нымæц (къæл индар он пълан)
Разныхас.	1	1	Ирон лит-рæ 50-æм азты кæрон – 60-æм азты.Ирон культ. æмæ лит-йы рæзт ног æхсæнадон уавæры.					
Гафез.	5	1	Гафезы цард æмæ сфæлдыстадыл афæлгæст.					
		2	«Уæ бонтæ хорз, адæм!»	Композици, темæ, идейæ.	Ирæйы фæлгонц.		Гафез. «Дзаджерийы рухс».	
		1	Гафезы хæстон лирикаæ.					
		1	«Мысы зæрдæ».	Аив каст.	Мады фæлгонц. Фыд-йы хæсты рæстæджы ирон лит-йы.			
Дзугаты Георги.	3	1	Дзугаты Георгийы цард æмæ сфæлдыстад. Кадæг «Бындзыг».	Лирикон монолог.	Хæсты трагеди.	Хæсты темæйыл рацыд уацмыстæ.		
		1	Сабырдзинады сæрыл дунеон тохы идейæтæ уацмысы. Хæсты трагеди.				Дзугаты Г. «Карды комыл».	
		1	«Ма кæ», Мæйрухс æхсæв	.Хуызджын эпитет æмæ æлгъысты	Куыст амондæттæг.			

				нысаниуаг.				
Цагæраты Максим.	3	1	Цагæраты М. сфæлдыстадон сурæт.				Цагæраты М. уацау «Сау хохы фыййау».	
		2	«Мады зарæг».	Темæ, идейон, мидис.				
Цæрукъаты Алыксандр	2	2	Алыксандры поэзийы æууæлтæ, йæ традицитæ. «Ныхас авдæны сыв-мæ». «Шекспирæн».			Нафи. Цæрукъаты А. тыххæй. «Фидиуаг» 1978, №		
Джусойты Нафи.	4	1	Нафийы лит-он æмæ зонадон куыст		Фыссæджы биографи		Нафийы поэзи.	
		2	Историон темæ Джусойты Н. сфæлдыстады. Роман «Фыдæлты туг».	Историон роман.		Уырыссаг ирон æмахастытæ XIX æнусы райдайæны.		
		1	Нафи. «Адæймаджы мæлæт».				В.Распутин. «Последний сучок», «Прощание с матерой».	
Сочинени	1		«Национ иудзинады темæ романы».					
Дзаболаты Хазби	2		Хазбийы поэзийы сæйраг мотивтæ., «Амонд», «Æз хæхты райгуырдтæн», «Куы хæссай зæрдæйы æмбуар».	Строфа, ритм, рифмæ.	Аив каст.		Ходы Камал. Рухс фæндтæ хæссæг.	
Гаглойты Владимир	3	1	Гаглойты Владимиры сфæлдыстадон сурæт.Драмæ «Ныййарæджы кадæг»					

		1	Патриотизм æмæ æфсæддон сгуйхты мотив драмæйы. Фыртты фæлгонцтæ	Драмæйы хуызтæ				
		1	Мады монументалон фæлгонц.					
Ирон лит-рæ 70-æм æмæ 80-æм азты фыццаг æмбисы.	1							
Дзесты Куыздæг.	3	1	Куыздæджы цард, йе' сфæлдыстадыл цыбыр афæлгæст.		Фыссæджы биографи.		Дзесты К. «Зæирæ, «Хæс»»	
			«Фæндагсар Уастырджы». Уацауы фæткон-философон мидис.		Адæймаджы уæвынады æнусон фæрстытæ.			
Бестауты Гиуæрги	1	1	Райгуырæн бæстæйы темæ Геуæргийы поэзийы.	Аллитераци.				
Æгъуызаты Æхсарбег	3	1	Æгъуызаты Æ. цардыл афæлгæст. «Куырды фырт»					
		2	Дуджы æууæлтæ, адæмы царды уаг æмæ æгъдæуттæ романы.				«Донхъазы зарæг».	
Хостыхъоты Зина.	2		Зинайы лирикайыл афæлгæст. «Мæ зæрдæ». «Райгуырæн къуым – æппæтæй зынаргъдæр». «Мæ мысинаг», «Мæ кæстæрма», «Нæ хъæууон хæдзар».*	Сидæн.		Джыккайты Ш. «Сæууон æртæх». «Мах дуг», 1968, №1.		

Разныхас.	1		Ирон лит-рæ фæстаг азты.					
Булкъаты Михаил.	3	1	Булкъаты Михалы сфæлдыстад.					
		2	Роман «Теркæй-Туркмæ»- йы конфликт æмæ ныхмæвæрд фæлгонцтæ.			Удæгас обелиск.		
Малиты Васо	1	1	Малиты Васойы сфæлдыстадон фæндаг, йæ позийы романтикон здæхт. Адæймаг æмæ Райгуырæн бæстæйы иудзинад. «Мæ Ирыстон», «Нæ фыдæты кадæг».	Таурæгъон æмбисонд		Ирыстоны историон хъысмæт.		
Бицъоты Грис.	3	1	Бицъоты Г. сфæлдыстадыл афæлгæст.					
		2	Роман «Арвы айдæн». Хæст æмæ гадзрахаты темæ романы.		Фæлгонцты психологизм.			
Дзасохты Музафер.	2	1	«Урсдоны былыл Бæрæгъуын»-ы темæ æмæ проблематикæ		Ирон æгъдау æмæ фæтк- æрыгон хъайтарты хъомылгæндж ытæ.			
		1.	Мады фæлгонц трилогийы					
Сочинени.	1		«Сылгоймаджы бынат царды».					
Ирон литературæ фæстаг азты	1	1	«Рацарæзты» дуг æмæ æхсæнадон – политикон рагедии. Нырыккон ирон позийы проблематикæ. Историон драмæйы сæвзæрд, йæ аивадон	Социалистон реализмы метод æмæ æндæр аивадон системæтæ				

			функцитæ. Ног литературон-æхсæнадон мыхуыры оргæнтæ					
Дзуццаты Хадзы-Мурат	2	1	Дзуццаты Хадзы-Мурат ы поэзийы сæйраг мотивтæ. Мадалон æвзаг æмæ йæ ахадындынад æмдз. «Ме 'взаг». Æмдз. «Дзырдтæ»	Инвективæ				
		1	Хуссар Ирыстоны хъысмæт æмдз. «А зымæг», «Хъуырдухæны»					
Хæблиаты Сафар	1	1	Фæсхæсты азты царды нывтæ радзырд «Фисыны хæдар»-ы					
Хъодзаты Æхсар.	2	1	Хъодзаты Æ. сфæлдыстадыл афæлгæст. «Нарты фæткъуы».	Сонет.				
		1	«Ирон дзырд».		Ирон дзырды фарн.			
Джыккайты Шамил.	4	1	Шамил – поэт, драматург. (йе' сфæлд-ыл цыбыр афæлгæст).					
		2	«Хъодыгонд зæд» «Патриотизм æмæ национ иудзинады идейæтæ трагедийы».	Историон рагедии.	Фæтæг Борæханы идеалон фæлгонц.	Иры истори.		
		1	«Изæрмилты кувын», «Æнусон».		Нацилн царды бындур – истори, æвзаг æмæ æгъдауы хъысмæт.			
Сочинени.								
Агънаты Гæстæн.	3	1	Агънаты Г. сфæлдыстадыл афæлгæст.	Авторы ныхас.			Ч. Айтматов. «Прошай	

							Гюльсара!».	
		2	Уацау «Фæстаг бæх». «Æрдз æмæ адæймаджы 'хсæн удхæстæгдзинады хъуыды. Агънаты Г. уацау «Фæстаг бæх»-ы.					
Хуыгаты Сергей	1	1	Хионыл аудыны темæ радзырд «Сылгоймæгтæ» - йы					
Æлборты Хадзы-Умар	1	1	«Рухсытæ судзынц», «Хоры нæмыджы балладæ». Адæмы рис- поэты зæрдæйы хъæдгæмттæ					
Гуыцмæзты Алеш.	2	1	Фыссæджы сфæлд-он агурæнтæ. Йæ хъысмæты трагизм («Куы фæниуынц куыйтæ»).	Уацмысы философон мидис.			Гуыцмæзты А. «Азарут иронау, лæппутæ».	
		1	Хъæууон царды равдыст «Урс фынтæ»-йы. Уацмысы æвзаг					
Ходы Камал.	2		Ходы К. сфæлд-ыл афæлгæст. Граждайнаг мотивтæ йæ поэзийы.					
Фæлхат.	3							
Фæсурокты каст.	2							